

Kultur- og likestillingsdepartementet

Kontakt saksbehandler

Kristine Enger, 51 56 88 28

Svar på høring - inkorporering av CRPD i norsk lov

Kultur- og likestillingsdepartementet har sendt utredningen om inkorporering av FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i norsk lov ut på høring. Statsforvalteren i Rogaland er høringsinstans og dette er vårt høringssvar.

Innspill til drøfting av tolkningserklæringer om fratakelse av rettslig handleevne og tvungen omsorg og behandling

Departementet ber særlig om innspill til drøfting av tolkningserklæringene om fratakelse av rettslig handleevne og tvungen omsorg og behandling. Vårt hovedinntrykk som klageinstans for saker behandlet etter helse- og omsorgstjenesteloven, er at tvang brukes som en siste utvei, at kontrollmekanismene fungerer og at behandling gis i tråd med rettsikkerhetsgarantier. Det er likevel saker som er kritikkverdige og som gir grunnlag for oppfølging fra vår side av både kommunene og spesialisthelsetjenesten.

Som vergemålsmyndighet erfarer vi at saker om fratakelse av rettslig handleevne får en grundig saksbehandling, og at behandlingen av disse sakene gjennom rettsapparatet er rettssikker og av god kvalitet.

Statsforvalteren i Rogaland mener derfor det er forsvarlig å legge til grunn den forståelsen av konvensjonen som de norske tolkningserklæringene gir uttrykk for. Vi støtter flertallet i at det ikke er nødvendig å presisere Norges forståelse ved lovfesting i inkorporeringsloven.

Mulige konsekvenser av inkorporasjon av konvensjonen for kommunesektoren

Departementet ber også om innspill om mulige konsekvenser av inkorporasjon av konvensjonen for kommunesektoren. Vi vil i denne sammenhengen trekke fram to mulige konsekvenser – CRPD i kommunenes styrende dokumenter og kostnader for kommunene.

CRPD i kommunenes styrende dokumenter

Det som løftes fram av tema i planstrategier, samfunnsdelen til kommuneplanen og i overordnede planer for de ulike tjenesteområdene er svært viktige for utviklingen av en kommune. CRPD er dessverre i liten grad nevnt i kommunenes styrende dokumenter. En masteroppgave fra 2023

konkluderer etter gjennomgang av seks kommuners styringsdokumenter opp mot CRPD artikkel 3 og de 8 prinsippene, at CRPD så langt ikke har en stor rolle i kommunenes dokumenter, og at medborgerskapet for funksjonshindrede mennesker fortsatt ser ut til å stå svakt (Liz Hege Moi Thele, 2023).

Vi kjenner ikke til at CRPD er omtalt i samfunnsdelen til gjeldende kommuneplaner hos noen av kommunene i Rogaland. Vi gir i disse dager løpende høringsinnspill til kommunenes planstrategier, blant annet med mål om at kommunene skal få CRPD med som et prioritert område i overordnede planer. Det vil kunne sikre nødvendig forankring for konvensjonen og gi økt sannsynlighet for at kommunene lykkes med implementeringsarbeidet. Vi erfarer at det å få CRPD med i styrende dokumenter er utfordrende for kommunene, og at kommuner er usikre på hvordan de skal løse dette på beste måte.

Statsforvalteren i Rogaland mener en inkorporering i norsk lov, fortrinnsvis i menneskerettighetsloven, vil kunne gi framgang i arbeidet med å få CRPD inn i styrende dokumenter, og derigjennom sikre en raskere implementering av konvensjonen i kommunene.

Kostnader for kommunene

Statsforvalteren i Rogaland mener det å innfri menneskerettighetene og gjennomføre CRPD i praksis er en vesentlig del av svaret på å bidra til bærekraften i velferdssamfunnet vårt. Funksjonshindrede mennesker vil gjennom dette kunne bidra til å løse problemet med manglende arbeidskraft, bidra til økt verdiskaping og redusere behovet for helsehjelp. Alderssammensetningen i befolkningen gjør at en stadig større del av befolkningen vil møte funksjonshindringer som følge av alderdommens svekkelser i syn, hørsel, bevegelse og kognitiv svikt. I et universelt utformet samfunn vil også den aldrende delen av befolkningen kunne mestre hverdagen bedre selv og dermed ha redusert behov for bistand og helsehjelp. Vi ga uttrykk for det samme i vårt hørings svar til NOU 2023:13 *På høy tid - Realisering av funksjonshindredenes rettigheter*.

Kommunene formidler til oss en bekymring for at det å inkorporere CRPD i menneskerettighetsloven vil medføre store, ekstra kostnader for dem. Denne bekymringen bør tas på alvor. Det er likevel ikke alltid slik at det å oppfylle CRPD i konkrete saker vil gi mer kostbare tjenester eller løsninger. I mange tilfeller vil det istedenfor kunne gi bedre tjenester og/eller mer kostnadseffektive løsninger. En viktig nøkkel her er medbestemmelse og medvirkning fra de av oss med funksjonshindringer og våre representanter.

Det er holdninger til mennesker med funksjonshindringer som ofte er det største problemet, et manglende syn for hvilke ressurser de representerer for samfunnet, hvilke muligheter og alternativer som finnes og hvordan medvirkning og medbestemmelse kan utgjøre en stor forskjell som kommer alle til gode. Det er ikke bare noen få av oss som har funksjonshindringer, det er svært mange av oss, og alle opplever vi funksjonshindringer i løpet av livet.

Ikke bare kommunene vil oppnå økonomiske gevinster av å fjerne barrierene for deltakelse og sikre større grad av inkludering på samfunnsnivå, men også staten vil kunne få store reduserte kostnader og inntekter gjennom spesialisthelsetjenesten, NAV og som mottaker av økte skatter og avgifter. Det gir Staten muligheter til å bidra med økonomiske støtteordninger og insitamenter, slik at alle kommuner skal ha økonomi til å fjerne de barrierene som til enhver tid er viktigst å fjerne i lokalsamfunnene. Hvilke barrierer dette er, og hvordan de best bør fjernes, må det i stor grad fortsatt være opp til kommunene selv å finne ut av.

CRPD bør inkorporeres i menneskerettighetsloven

Siden utvalget ikke har gitt en enstemmig innstilling i spørsmålet om hvor CRPD skal inkorporeres i norsk lov, vil Statsforvalteren i Rogaland gi vårt syn på dette. Utvalgets flertall foreslår at konvensjonen inkorporeres i menneskerettighetsloven. Utvalgets mindretall mener at konvensjonen ikke bør inkorporeres i norsk lov, subsidiært at den bør inkorporeres i likestillings- og diskrimineringsloven.

Vi mener CRPD bør få samme behandling som FNs barnekonvensjon og FNs kvinnediskrimineringskonvensjon, og dermed tas inn i menneskerettighetsloven. Inkorporering i likestillings- og diskrimineringsloven, eller ingen inkorporering i norsk lov, kan medføre at CRPD bli oppfattet som mindre viktig og «annenrangs». Det er grunntanken i CRPD at de av oss med funksjonshindringer skal behandles likeverdig og med samme respekt og verdighet som alle andre. Da må vi være ekstra bevisste på hvordan vi behandler denne konvensjonen, og konklusjonen bør være at den skal inkorporeres i menneskerettighetsloven.

Litteratur:

Liz Hege Moi Thele, «*Everything about us, without us?*» *CRPD i kommunenes styringsdokumenter i tjenester til personer med utviklingshemming*, VID vitenskapelige høyskole, Stavanger, Masteroppgave i Medborgerskap og samhandling, november 2023.

Med hilsen

Bent Høie (e.f.)
statsforvalter

Monica Nessa
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent